

Каріна ПІСОЦЬКА

доцент кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор філософії в галузі права

**КОНТРОЛЬ ОБІГУ ЗБРОЇ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ
УПОВНОВАЖЕНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ**

Повномасштабна російська збройна агресія проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, та введення воєнного стану на всій території держави суттєво вплинули на функціонування підрозділів Національної поліції України, зокрема підрозділів контролю за обігом зброї. У мирний час діяльність таких підрозділів має переважно превентивний та регулятивний характер, однак у період воєнних дій вона набуває особливого значення, оскільки безпосередньо пов'язана із забезпеченням національної безпеки, громадського порядку та захисту прав і свобод громадян. *Внаслідок активних бойових дій стану значно зросла кількість зброї в цивільному обігу, що вимагає адаптації дозвільної системи до нових реалій. Саме тому є потреба актуалізації наявних теоретичних доробок в контексті сучасних викликів. Масове поширення незаконної вогнепальної зброї серед цивільного населення зумовлює потребу у більш детальному дослідженні механізмів контролю її обігу поліцією в умовах воєнного стану.*

Умови воєнного стану суттєво вплинули на організацію роботи підрозділів контролю за обігом зброї, що відображено в низці нормативно-правових документів.

Відповідно до наказу МВС України від 01.03.2022 № 170 було спрощено процедуру отримання дозволу на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї [7]. Зокрема, було скорочено перелік необхідних документів, спрощено медичні вимоги та прискорено терміни розгляду заяв. Водночас наказ МВС України від 18.03.2022 № 195 встановив особливий порядок дії дозволів на зброю в період воєнного стану, згідно з яким строки дії дозволів автоматично продовжуються до припинення або скасування воєнного стану.

Відповідно до п. 1 цього ж наказу зазначається, що під час дії воєнного стану в Україні строк дії дозволів, визначених Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622, продовжується на період до 10 днів після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні [2].

Окрім того, відомча інструкція зазнала змін, які регулюють внесення відомостей в «Єдиному реєстрі зброї» єдиній інформаційній системі Міністерства внутрішніх справ відповідно до наказу МВС України від 28.11.2023 № 960 «Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622».

Функціонування підрозділів, відповідальних за контроль обігу вогнепальної зброї в умовах воєнного стану, має низку специфічних рис. Насамперед спостерігається суттєве зростання кількості звернень громадян із питань отримання відповідних дозволів. Така тенденція зумовлена, з одного боку, підвищенням рівня загроз особистості та громадській безпеці, а з іншого – спрощенням процедурних механізмів видачі дозволів. Крім того, актуалізувалася проблема здійснення перевірок дотримання правил зберігання зброї, що особливо ускладнюється на територіях, які зазнають інтенсивних обстрілів або розташовані у безпосередній близькості до зон активних бойових дій.

Важливим аспектом діяльності підрозділів контролю за обігом зброї стало впровадження системи декларування знайденої, трофейної зброї. Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» від 03.03.2022 № 2114-IX [5] встановив обов'язок декларування вогнепальної зброї, яка перебуває у володінні громадян. Ця норма набрала чинності 25 листопада 2024 року і спрямована на легалізацію зброї, яка опинилася у цивільному обігу внаслідок воєнних дій, а також на створення єдиної системи обліку

вогнепальної зброї в Україні.

Положеннями статті 1-1 цього ж Закону визначено, що цивільна особа, яка знайшла вогнепальну зброю, її основні частини або боеприпаси до неї, зобов'язана негайно повідомити Національну поліцію України про такий факт за телефонним номером екстреної служби 102 або єдиним телефонним номером 112 та впродовж 24 годин передати їх до органів Національної поліції України в будь-який зручний спосіб для подальшої здачі чи декларування або вказати на їх місцезнаходження для подальшого вилучення. Вогнепальна зброя і боеприпаси до неї, що були знайдені цивільними особами та задекларовані, можуть застосовуватися цивільними особами для відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації або інших держав [5].

Варто відмітити, що незважаючи на проблемні аспекти, які ми зазначали вище, аналіз практики діяльності поліції свідчить про ефективність їхньої роботи щодо протидії незаконному обігу зброї навіть в умовах воєнного стану. За даними Національної поліції, протягом 2024 року правоохоронцями було вилучено з незаконного обігу понад 4700 одиниць вогнепальної зброї. Крім того, Національною поліцією за зверненням громадян зареєстровано 2 780 одиниць нелегальної зброї. Як зазначив очільник Національної поліції Іван Вигівський: «Цю зброю ми повертаємо назад людям, але після закінчення війни, вони повинні будуть упродовж 90 днів здати її, або вихолостити чи переробити» [4]. Ці показники демонструють важливість систематичної роботи уповноважених підрозділів поліції за обігом зброї у забезпеченні публічної безпеки та порядку.

Особливої уваги потребує питання балансу між необхідністю забезпечення права громадян на самозахист та недопущенням неконтрольованого розповсюдження зброї. Досвід інших країн, що перебували в стані воєнного конфлікту, свідчить про важливість збереження державного контролю за обігом зброї навіть в екстремальних умовах. Водночас спрощення дозвільних процедур, яке було запроваджене в Україні з початком повномасштабного вторгнення, виявилось виправданим кроком, що дозволило громадянам реалізувати своє право на самозахист.

Отже, варто зазначити, що діяльність підрозділів контролю за обігом зброї має важливе значення не лише для забезпечення публічної безпеки в теперішній момент, а й для післявоєнного відновлення України. Ефективна система обліку та контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї стане запорукою того, що після завершення воєнного стану вдасться уникнути ситуації масового незаконного зберігання зброї та пов'язаних із цим криміногенних ризиків.

1. Opatsky Roman, Pisotska Karina, Chvaliuk Andrii, Molchanov Rostyslav, Tulinov Valentyn. Administrative and legal status of public administration subjects regarding countering terrorism: Constitutional and Theoretical Aspects. *Jurnal Cita Hukum*. 12, 2 (Jul. 2024). S. 235–246. URL: <http://dx.doi.org/10.15408/jch.v12i2.41091>.

2. Дозвіл на зброю в умовах війни в Україні – продовжується автоматично чи потрібно переоформити. *РБК-Україна*. 2025. URL : <https://www.rbc.ua/rus/news/chi-treba-onovlyuvati-vazhlyviy-dokument-1748463601.html>.

3. Дрок І. С., Пісоцька К. О. Добровільна здача зброї як інструмент партнерства поліції та населення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. Вип. 92. Ч. 3. 2025. С. 150–156. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.3.19>.

4. За 2024 рік поліція вилучила з незаконного обігу понад 4 700 одиниць вогнепальної зброї. URL : <https://dn.npu.gov.ua/news/uprodovzh-2024-roku-politseiski-vyluchyly-z-nezakonnogo-obihu-ponad-4-700-odynits-vohnepalnoi-zbroi-ivan-vyhivskiy>.

5. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 № 2114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20>.

6. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертальної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. Дата оновлення: 18.06.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

7. Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану : Закон України від 01.03.2022 № 170. Дата оновлення: 01.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-22#Text>.